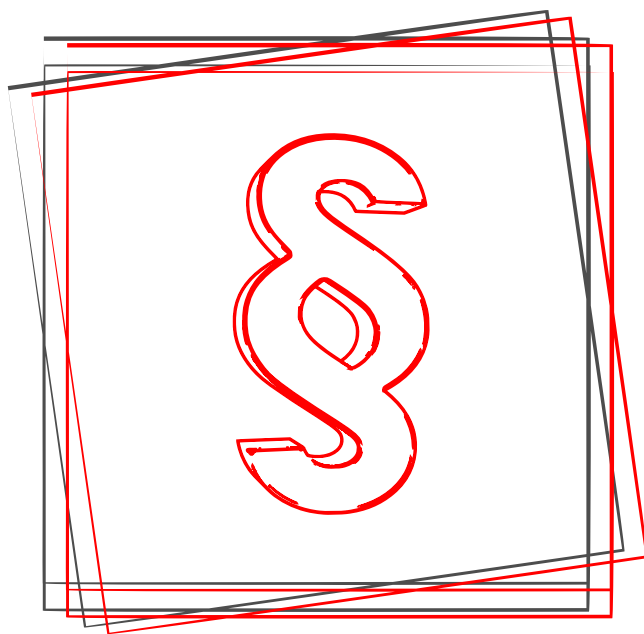

ROZWÓD I SEPARACJA

ze szczególnym uwzględnieniem
opieki nad małoletnimi

Dane aktualne na dzień 2.12.2024 r.

NIEZBĘDNIK PRAWNY

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

Ministerstwo
Sprawiedliwości

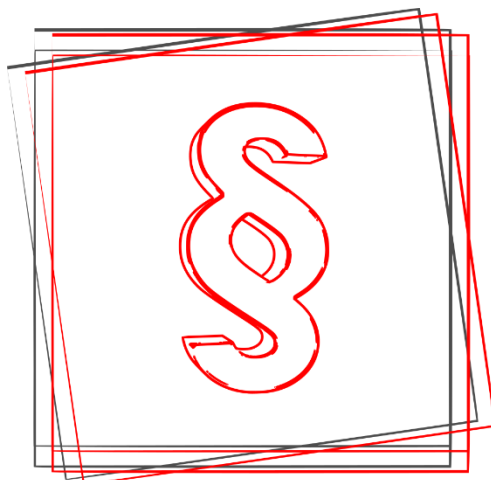

KATOWICE
dla odmiany

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków budżetu Państwa otrzymanych z Miasta Katowice

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Wstęp	3
2. Rozwód	4
3. Separacja	6
4. Postanowienia dotyczące wspólnych dzieci	7
5. Alimenty	9
6. Kontakty z dziećmi	11
7. Porozumienie rodzicielskie	12
8. Opieka naprzemienna	13
9. Wydanie dziecka	14
Stowarzyszenie Na rzecz Poradnictwa Obywatelskiego DOGMA - informacje	15

1. Wstęp

Aby ułatwić życie po raz już kolejny przygotowaliśmy zbiór wyselekcjonowanych informacji, które pozwolą uporać się z większością problemów prawnych, jakie możesz napotkać na swojej drodze. Wiemy, że dla wielu z Was takie wydarzenie jak rozwód może być stresującym wydarzeniem, dlatego poniżej prezentujemy krótki przewodnik po najczęstszych problemach prawnych, mając nadzieję, że wskazówki zawarte w poradniku pomogą w zorientowaniu się w prawach własnych i swoich najbliższych.

Niezależnie od podanych poniżej informacji, zapraszamy do kontaktu z naszymi prawnikami, którzy świadczą nieodpłatne usługi prawne jak też obywatelskie w Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego.

Głównym argumentem przemawiającym za osobistym kontaktem z prawnikiem jest jego wiedza i umiejętność poruszania się w przepisach, nasi prawnicy doradzą jakie kroki podjąć, pomogą przeanalizować sytuację oraz wyjaśnić zawiłości prawne. Pamiętajmy o tym, że nie wszystkie rozwiązania da się znaleźć w Internecie. Dlatego ważne jest, by skorzystać z pomocy prawnika na jak najwcześniejszym etapie postępowania - zapraszamy do punktów Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego, gdzie dajemy Państwu możliwość uzyskania bezpłatnej porady u szeregu specjalistów z jakimi nasze Stowarzyszenie współpracuje.

2. Rozwód

Ustanie małżeństwa, czy to czasowe wskutek separacji czy trwałe w efekcie rozwodu jest niezwykle ciężkim i przykrym doświadczeniem zarówno dla małżonków jak i dla ich wspólnych, małoletnich dzieci. Zazwyczaj małżonkami kierują silne emocje oraz chęć uprzykrzenia drugiej stronie dalszego życia, dlatego tak ważną rolę odgrywa tutaj Sąd, którego zadaniem jest złagodzenie napiętych relacji.

Rodzice często zapominają o tym, że najważniejszym elementem w całym postępowaniu rozwodowym czy separacyjnym jest dobro ich wspólnych dzieci. Im szybciej rodzice dojdą do porozumienia, tym łagodniej przeżyją to małoletnie dzieci, które i tak na pewnym etapie musiały uczestniczyć w ich konflikcie.

Rolą rodziców powinno być takie ułożenie stosunków, aby zapewnić dobrobyt dziecku, jego dalsze wychowanie oraz poczucie opieki, a także bezpieczeństwa. Nie należy zapominać o tym, że niezależnie od tego czy małżonkowie są w związku małżeńskim czy nie, ich dzieci pozostają nadal ich dziećmi i mają względem nich określone prawa oraz obowiązki.

Na rozwód składają się następujące kroki:

- Przygotowanie pozwu o rozwód
- Wybór Sądu Okręgowego, w którym musisz złożyć pozew o rozwód
- Wniesienie pozwu do Sądu
- Odpowiedź na pozew rozwodowy
- Rozprawa rozwodowa i dalsza procedura rozwodowa
- Wydanie wyroku rozwodowego
- Uprawnoczenie się wyroku rozwodowego
- Podział majątku wspólnego małżonków

Zgodnie z art. 56 § 1 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego o rozwód mogą starać się małżonkowie, pomiędzy którymi wystąpił trwały i zupełny rozkład pożycia. Oznacza to tyle, że w momencie, w którym małżonków nie łączy już żadna więź fizyczna, gospodarcza ani uczuciowa mogą oni zwrócić się do Sądu z żądaniem orzeczenia o rozwodzie.

3. Separacja

Konstrukcja separacji jest bardzo mocno zbliżona do konstrukcji samego rozwodu. Różnica polega na tym, że przy orzeczeniu separacji nie zmienia się stan cywilny małżonków, tylko ulega on swoistemu zawieszeniu. Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje możliwość wystąpienia z żądaniem przez małżonków orzeczenia separacji, gdy nastąpił zupełny rozkład pożycia małżeńskiego.

Różnica między rozwodem, a separacją w tym przypadku tkwi w braku trwałego rozkładu więzi fizycznej, uczuciowej oraz gospodarczej. Małżonkowie pozostając w separacji nie wykluczają możliwości powrotu do realnego małżeństwa. Instytucja ta pełni rolę pewnego rodzaju pośredniego rozwiązania między małżeństwem, a rozwodem.

Podobnie jak w przypadku orzeczenia o rozwód, na drodze do orzeczenia separacji może stać zagrożenie dobra wspólnych małoletnich dzieci oraz względy wynikające z zasad współżycia społecznego. Orzeczenie separacji wywołuje identyczne skutki jak rozwód, zarówno w sferze praw majątkowych, jak i rozstrzygnięć dotyczących dzieci.

4. Postanowienia dotyczące wspólnych dzieci

Każde orzeczenie o rozwodzie czy separacji musi zawierać postanowienia dotyczące wspólnych dzieci w zakresie utrzymywania kontaktów, sprawowania władzy rodzicielskiej, rozwiązań dotyczących ponoszenia kosztów ich utrzymania i wychowania, a także ustalenia odnoszące się do miejsca ich zamieszkania.

Zasadą jest, że rodzice obowiązani są do przedstawienia pisemnego porozumienia co do wyżej wymienionych kwestii, które Sąd ma obowiązek uwzględnić. Porozumienie to musi być zgodne z dobrem dziecka. Jeżeli Sąd uzna, że przesłanka ta nie została spełniona lub konflikt między małżonkami jest na tyle zażyły, że nie potrafią dojść do porozumienia, sam rozstrzyga o władzy rodzicielskiej, kontaktach, kosztach utrzymania dziecka oraz o miejscu jego zamieszkania.

Sam rozwód czy separacja w żaden sposób nie ogranicza władzy rodzicielskiej obojga rodziców, jeżeli są w stanie znaleźć wspólny język i są zgodni co do zasad wykonywania pieczy nad małoletnimi. Zgodnie z art. 58 § 1a Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

O sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi decyduje postawa rodziców, którzy w postępowaniu rozwodowym powinni ponad swoje dobro przedłożyć dobro dziecka, które i tak w nieunikniony sposób dość mocno zostaje nadszarpnięte przez sam fakt ustania wspólnego pożycia rodziców.

Precyzyjne uregulowanie sytuacji między rodzicami, a dziećmi po rozwodzie jest bardzo istotne z perspektywy dalszego wychowania dziecka oraz zapobiega ewentualnym konfliktom między byłymi małżonkami. Tak ważne zatem jest uregulowanie kontaktów z dziećmi po rozwodzie. Wydawać by się mogło, że porozumienia co do konkretnych dni w roku czy nawet godzin, w które jeden z małżonków może zabierać dzieci poza miejsce ich zamieszkania jest dość absurdalne. Natomiast, im bardziej szczegółowo opiszemy prawa rodziców w zakresie kontaktów oraz sprawowania władzy rodzicielskiej, tym łatwiej będzie można wykonać orzeczenie Sądu.

Niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice mają prawo, a nawet obowiązek utrzymywania kontaktów ze swoimi dziećmi. Istnieją jednak takie sytuacje, gdy dobro dziecka wymaga, aby jedno z rodziców miało ograniczony kontakt z małoletnim. Nie może to jednak wynikać wyłącznie ze złych stosunków między rodzicami, ponieważ regulacja ta odnosi się wyłącznie do relacji na linii rodzic-dziecko. Powody jakie wpływają na decyzję Sądu mogą być przeróżne i tak naprawdę zależą one od indywidualnej oceny sytuacji. Najczęstszymi powodami orzeczenia o ograniczeniu kontaktów są: choroba rodzica, dłuższy wyjazd za granicę

czy w końcu brak starań rodzica o kontakty z dzieckiem oraz wysoka szkodliwość zachowań rodzica wpływająca negatywnie na małoletnie dziecko.

Sąd w szczególności może ograniczyć kontakty z dzieckiem do: zakazu spotykania się z dzieckiem, zakazu zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu czy ograniczenia kontaktów do określonych sposobów komunikowania się na odległość. Nie jest to katalog zamknięty, zatem Sąd ma prawo orzeczenia o kontaktach w inny sposób. W skrajnych przypadkach, gdy utrzymywanie kontaktów realnie zagraża dobru dziecka Sąd może w ogóle zakazać rodzicowi kontaktowania się z małoletnim.

5. Alimenty

Rozwód czy separacja pociągają za sobą także ustanie ustawowej wspólnoty majątkowej między małżonkami, co rodzi problemy dotyczące kwestii utrzymania dzieci i finansowania ich potrzeb. Jak już wcześniej było wspomniane orzeczenie o rozwodzie czy separacji musi zawierać postanowienia dotyczące kosztów utrzymania dzieci po rozwodzie. Jak stanowi art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest w stanie jeszcze samodzielnie się utrzymać. Dotyczy to zarówno jednego rodzica jak i drugiego. Wyjątkiem od tej zasady jest możliwość uwolnienia się od obowiązku alimentacyjnego przez rodzica, który znajduje się w niedostatku.

Wysokość alimentów zależy od usprawiedliwionych potrzeb dziecka oraz zdolności finansowych osoby obowiązanej do ich płacenia. Sąd orzekając o rozwodzie zawsze zobowiązuje dwie strony do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania wspólnych, małoletnich dzieci, natomiast sytuacja rodzica, u którego zamieszkują dzieci jest trochę bardziej uprzywilejowana w tym znaczeniu, że nie zasądza się od niego alimentów jako takich.

Obowiązek alimentacyjny nie sprowadza się tylko do ponoszenia kosztów, ale także polega na osobistych staraniach o utrzymanie i wychowanie dziecka. Oczywistym jest, że rodzic, u którego mieszkają dzieci wypełnia praktycznie w całości obowiązek alimentacyjny zarówno w sposób finansowy jak i osobisty, dlatego przy ustalaniu wysokości obowiązku alimentacyjnego względem rodzica niezajmującego się na co dzień małoletnim, Sąd powinien uwzględnić wkład rodzica, który sprawuje nad nim rzeczywistą opiekę.

Alimenty powinny być uiszczane do momentu, kiedy dziecko będzie w stanie się samodzielnie utrzymać. Nie ma zatem jednej, określonej górnej granicy wieku, do którego rodzic obowiązany jest do wypełniania tej powinności. Obowiązek ten jest na tyle istotny z punktu widzenia funkcjonowania całej rodziny oraz społecznie doniosły, że ustawodawca uregulował w Kodeksie karnym sankcję za jego niewypełnianie.

6. Kontakty z dziećmi

Niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów. Kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się z nim, utrzymywania korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej. Jeżeli dziecko przebywa stałe u jednego z rodziców, sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem przez drugiego z nich rodzice określają wspólnie, kierując się dobrem dziecka i biorąc pod uwagę jego rozsądne życzenia.

Dopiero w braku porozumienia o kontaktach rozstrzyga Sąd opiekuńczy. Konieczne jest ustalenie wzajemnych kontaktów na rozsądnym poziomie, z taką ich organizacją, by odpowiadały zarówno potrzebom emocjonalnym dziecka, jak i były adekwatne do istniejącej w danym momencie relacji między rodzicem i dzieckiem.

W razie niewykonywania albo niewłaściwego wykonywania obowiązków wynikających z orzeczenia albo ugody przed Sądem lub mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, możliwe jest wszczęcie postępowania o wykonanie kontaktów, które składa się z dwóch etapów.

- **Etap 1:** Jego celem jest uzyskanie orzeczenia grożącego nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku wykonywania kontaktów.

- **Etap 2:** Jego wniosek będzie dotyczył nałożenia na osobę w dalszym ciągu dopuszczającą się naruszenia orzeczenia o kontaktach, obowiązku zapłaty konkretnej sumy pieniężnej stanowiącej iloczyn kwoty ustalonej w poprzednim postanowieniu oraz liczby naruszeń. Wysokość sumy pieniężnej oznaczana jest przez Sąd opiekuńczy z uwzględnieniem sytuacji majątkowej osób zobowiązanych do wykonywania obowiązków.

7. Porozumienie rodzicielskie

W pierwszej kolejności o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem rodziców po rozwodzie, rodziców niebędących małżonkami, którzy pozostają w rozłączeniu, jak i małżonków pozostających w faktycznej separacji – powinni decydować sami rodzice.

Ustawodawca przyjął, iż decyzja ta powinna przybrać formę pisemnego porozumienia, zwanego również porozumieniem rodzicielskim lub rodzicielskim planem wychowawczym. Dopiero wtedy, gdy takie porozumienie nie zostanie między rodzicami wypracowane – Sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzygać będzie o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. W przypadku stwierdzenia, że wymaga tego dobro dziecka, Sąd będzie mógł powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków

i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, np. do prawa współdecydowania o istotnych sprawach dziecka w zakresie: edukacji, majątku dziecka, religii, podejmowania planowanych zabiegów operacyjnych, zasadach wychowania, organizacji wypoczynku oraz do prawa do informacji o podejmowanym przez drugiego rodzica leczeniu dziecka oraz do zapisywania i odbywania wizyt lekarskich z dzieckiem w czasie, w którym sprawuje opiekę nad dzieckiem, jeśli stan jego zdrowia tego wymaga.

8. Opieka naprzemienna

Opieka (piecza) naprzemienna w ramach wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Rodzice mogą bowiem postanowić w sporządzonym przez siebie porozumieniu rodzicielskim (rodzicielskim planie wychowawczym), o którym mowa w art. 107 § 2 KRO, że dziecko będzie przebywać okresowo u każdego z rodziców. Najczęściej ustala się, że małoletni będzie przebywać z każdym z rodziców przez 2 tygodnie w miesiącu w systemie tydzień na tydzień, lub dwa tygodnie na dwa tygodnie.

Jednocześnie z uregulowaniem sprawowania opieki nad dzieckiem w porozumieniu rodzicielskim ustala się również sposób pokrywania kosztów jego utrzymania. Zwykle przyjmuje się, że koszty te rodzice będą ponosić po połowie, przy czym można dodatkowo ustalić, iż raz na kwartał lub pół roku rodzice będą dokonywać rozliczeń wydatków na potrzeby małoletniego dziecka w celu ustalenia, czy uczestniczą w kosztach jego utrzymania w równym stopniu.

Istotnym jest, że sam fakt sprawowania opieki naprzemiennej przez rodziców sam w sobie nie stanowi niejako automatycznej podstawy do ustalenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego rodzica względem dziecka, jednak umożliwia jego modyfikację w oparciu o podobny wkład osobisty rodziców w opiekę i wychowanie dziecka.

9. Wydanie dziecka

W sytuacji, gdy rodzic samowolnie uprowadzi bądź zatrzyma dziecko po zrealizowanych kontaktach, drugi rodzic, posiadający pełną władzę rodzicielską lub ograniczoną do decydowania o istotnych sprawach dziecka – ma prawo w każdym przypadku wystąpić do Sądu opiekuńczego miejsca zamieszkania dziecka (jeżeli dziecko nie ma wyraźnie określonego miejsca zamieszkania, wówczas właściwość Sądu określa miejsce pobytu dziecka, natomiast jeżeli miejsce pobytu dziecka nie jest znane, Sąd przeprowadzi stosowne dochodzenie, w szczególności Sąd może zażądać ustalenia miejsca pobytu dziecka przez Policję).

W merytorycznym postanowieniu kończącym postępowanie Sąd określa termin oddania dziecka, po którego bezskutecznym upływie zarządza się na wniosek uprawnionego przymusowe odebranie dziecka przez kuratora Sądowego.

Stowarzyszenie Na rzecz Poradnictwa Obywatelskiego DOGMA - informacje

Stowarzyszenie „DOGMA” od ponad 20 lat prowadzi działalność poradniczą na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i będących w trudnej sytuacji życiowej.

Nasza organizacja od 2016 roku realizuje zadania wynikające z ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej i posiada Certyfikat dla organizatorów placówek poradniczych dot. Modelu Wsparcia dla Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego, wyd. dnia 12.01.2014 r. przez Fundację Uniwersyteckich Poradni Prawnych.

W Punktach bezpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego powierzonych naszemu Stowarzyszeniu zyskaliśmy zaufanie klientów i opinię, że porady są przez nas prowadzone profesjonalnie, rzetelnie i z dużym wyczuciem.

Każda rozwiązana sprawa to nie tylko kolejny „numer klienta” w statystykach. To przede wszystkim problem, a nierzadko życiowy dramat człowieka, którego nie opuszcza poczucie bezsilności i bezradności; człowieka, któremu próbujemy pomóc w znalezieniu wyjścia z jego trudnej sytuacji. Staramy się pokazać, jak wielka siła drzemie w nim samym i jak wiele od niego zależy.

PUNKTY NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ PROWADZONE PRZEZ STOWARZYSZENIE "DOGMA"

- Terenowy Punkt Pomocy Społecznej nr 3 MOPS, ul. Oblatów 24
- Terenowy Punkt Pomocy Społecznej nr 5 MOPS, ul. Dębowa 16c
- Terenowy Punkt Pomocy Społecznej nr 2 MOPS, ul. Warszawska 42

Porady są udzielane od poniedziałku do piątku od 16.00 do 20.00

PUNKTY NIEODPŁATNEGO PORADNICTWA OBYWATELSKIEGO PROWADZONE PRZEZ STOWARZYSZENIE "DOGMA"

- Terenowy Punkt Pomocy Społecznej nr 9 MOPS, ul. Krakowska 138
- Terenowy Punkt Pomocy Społecznej nr 8 MOPS, ul. Łętowskiego 6a
- Centrum Rehabilitacji Społecznej MOPS, ul. Wojewódzka 23

Porady są udzielane od poniedziałku do piątku od 16.00 do 20.00

PUNKTY NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ I MEDIACJI

Miejska Izba Wyrzeźwiń w Katowicach, ul. Macieja 10

Poniedziałek - piątek 16.00 - 20.00

Przychodnia nr 13 "Moja Przychodnia", ul. Ordona 3

Poniedziałek - piątek 8.00 - 12.00

Przychodnia nr 13 "Moja Przychodnia", ul. Ordona 3

Poniedziałek - piątek 13.00 - 17.00

Miejski Dom Kultury w Katowicach ul. Hallera 28

Poniedziałek - piątek 11.00 - 15.00

Miejski Dom Kultury w Katowicach ul. Markiefki 44a

Poniedziałek - piątek 9.00 - 13.00

ZAPISY NA PORADY

- **telefonicznie** - pod numerem telefonu: **32 259-37-36** w godzinach pracy urzędu
- **elektronicznie** - zapisując się przy pomocy formularza dostępnego na stronie: <https://zapisy-np.ms.gov.pl>

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

Ministerstwo
Sprawiedliwości

KATOWICE
dla odmiany